

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Кафедра економіки та менеджменту

 ЗАТВЕРДЖУЮ
Декан економічного факультету
Віталій ДЯЧЕК
26.05.2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Психологія управління

(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти
галузь знань 07 Управління та адміністрування
(шифр і назва)
спеціальність 073 Менеджмент
(шифр і назва)
освітні програми Менеджмент і лідерство, Менеджмент організацій
(шифр і назва)
спеціалізація _____
(шифр і назва)
вид дисципліни вибіркова
(обов'язкова / за вибором)
факультет Економічний

2025 / 2026 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою економічного факультету

«26» серпня 2025 року, протокол № 18

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: Кристина ТОНЄВА, кандидат економічних наук,
доцент, доцент закладу вищої освіти кафедри економіки та менеджменту
Лариса ТЄШЕВА доктор економічних наук,
професор, професор закладу вищої освіти кафедри економіки та менеджменту
Програму схвалено на засіданні кафедри економіки та менеджменту
Протокол від «26» серпня 2025 року № 1
В. о. завідувача кафедри економіки та менеджменту

Лариса ТЄШЕВА

Програму погоджено з гарантом освітньої професійної програми (керівником
проектної групи) Менеджмент і лідерство
назва освітньої програми

Гарант освітньої і професійної програми
(керівник проектної групи)

Ольга КРИКУН

Програму погоджено з гарантом освітньої професійної програми (керівником
проектної групи) Менеджмент організацій
назва освітньої програми

Гарант освітньої професійної програми
(керівник проектної групи)

Світлана БАБИЧ

Програму погоджено науково-методичною комісією економічного
факультету

назва факультету, для здобувачів вищої освіти якого викладається навчальна
дисципліна

Протокол від “26” серпня 2025 року № 1

Голова науково-методичної комісії економічного факультету

Дар'я ЗАГОРСЬКА

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Психологія управління» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки

Перший рівень вищої освіти бакалавра

(назва рівня вищої освіти, освітньо-кваліфікаційного рівня)

спеціальності 073 Менеджмент

освітня програма Менеджмент і лідерство, Менеджмент організацій

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни: ознайомлення здобувачів вищої освіти з психологічними особливостями процесу управління, закономірностями соціальної взаємодії в організації, та особливостями застосування методів психологічного дослідження в роботі з персоналом.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни

- ознайомлення з теоретичними підходами, експериментальними та прикладними дослідженнями в галузі психології управління;
- оволодіння методами психодіагностики в роботі з персоналом організації;
- засвоєння основних психологічних закономірностей управлінської діяльності, лідерства та керівництва;
- опанування методами саморегуляції та технологіями формування організаційної культури;
- оволодіння студентами знаннями, які відображають зміст і структуру управління;
- усвідомлення ролі та значущості психологічних компонентів;
- набуття умінь і навичок ефективного вирішення психолого-управлінських проблем;
- розвиток потреби до самостійного вивчення психологічної літератури.

1.3. Кількість кредитів:

денна форма 4

заочна (дистанційна) форма 4

1.4. Загальна кількість годин:

денна форма 120 год.

заочна (дистанційна) форма 150 год.

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Вибіркова	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
2-й	2-й
Семестр	
3-й	3-й
Лекції	
32 год.	4/0 год.
Практичні, семінарські заняття	
32 год.	2/6 год.
Лабораторні заняття	
-	-
Самостійна робота	
56 год.	138 год.
у тому числі індивідуальні завдання	
КР1 5 год.	КР 5 год.

1.6. Заплановані результати навчання

Загальні компетентності для спеціальності

ЗК 4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 11. Здатність до адаптації та дій у новій ситуації.

ЗК 12. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК 13. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.

Фахові компетентності для спеціальності

ФК 9. Здатність працювати у команді та налагоджувати міжособистісну взаємодію при вирішенні професійних завдань.

ФК 10. Здатність оцінювати виконувані роботи, забезпечувати їх якість та мотивувати персонал організації.

ФК 14. Розуміння принципів психології та їх використання у професійній діяльності.

ФК 15. Здатність формувати та демонструвати лідерські якості та поведінкові навички.

ФК 20. Здатність розробляти та ефективно реалізовувати управлінські рішення у сфері міжнародної діяльності, а також розробляти моделі бізнес-комунікацій з іноземними партнерами.

1.7. Програмні результати навчання для спеціальності

ПРН 9. Демонструвати навички взаємодії, лідерства, командної роботи.

ПРН 10. Мати навички обґрунтування дієвих інструментів мотивування персоналу організації.

ПРН 11. Демонструвати навички аналізу ситуацій та здійснення комунікації у різних сферах діяльності організації.

ПРН 14. Ідентифікувати причину стресу, адаптувати себе та членів команди до стресової ситуації, знаходити засоби до її нейтралізації.

ПРН 15. Демонструвати здатність діяти соціально відповідально та громадськосвідомо на основі етичних міркувань, поваги до різноманітності та мультикультурності.

ПРН 16. Демонструвати навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, бути креативним і самокритичним.

ПРН 18. Здатність виміряти та інтерпретувати основні показники діяльності організації для забезпечення результативної професійної діяльності.

1.8. Пререквізити

Адаптивність, соціальна відповідальність.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Тема 1. Психологія управління як галузь психологічної науки

Історія виникнення. Основні поняття психології управління. Предмет, об'єкт і завдання психології управління. Структура, функції та основні категорії психології управління. Організаційна психологія як сполучна ланка між фундаментальним знанням і реальною організаційною діяльністю. Методологія і методи психології управління. Сучасні підходи в психології управління. Поняття «людський чинник». Професіограма менеджера. Концепція діючої особистості.

Тема 2. Психологія управлінської діяльності: лідерство і керівництво в організації

Психологічні особливості управлінської діяльності. Управління як соціальний феномен. Поняття управління. Об'єкт та суб'єкт управління. Соціально-психологічні феномени в системі управлінських відносин: власне управління, тобто цілеспрямована дія на певний об'єкт, та підпорядкування. Поняття системи управління. Управління, влада та вплив. Види влади: винагороджуючи, примушуючи, легітимна, експертна, референтна, інформаційна. Джерела влади. Ефективність управління. Основні функції управлінської діяльності: планування, організація, мотивація, контроль, комунікація, прийняття управлінських рішень. Лідерство і керівництво в організації. Чинники ефективності керівництва: 1) особливості лідера; 2) особливості (працівників) підлеглих; 3) особливості ситуації. Керівник як суб'єкт управління. Ключові компетенції керівника. Управлінські ролі керівника. Управлінська взаємодія. Соціально-психологічний клімат та згуртованість трудового колективу.

Тема 3. Управління конфліктною ситуацією

Конфлікт. Передконфлікти і причини конфліктів. Діагностика динаміки конфліктів. Шляхи подолання конфліктів. Формування взаємовідносин у групі.

Тема 4. Наукові підходи в дослідженні процесу управління теорія «рис» в управлінні

Особистісні якості успішного керівника. Керівник як об'єкт психологічного дослідження. Управлінські ролі керівника. Психологічні типи керівників. Труднощі, вимоги та обмеження у роботі керівників. Проблема статі в управлінні. Теорії поведінки: класична типологія стилів управління, двофакторні критерії поведінки, модель решітки стилів управління.

Тема 5. Сучасні теорії мотивації праці

Зміст: Загальні теорії. Вплив соціальних чинників на поведінку людини. Мотивація. Модель процесу мотивації. Основні групи мотивів. Потреби. Цінності. Закони трудової поведінки. Змістовні, процесійні теорії мотивації праці та їхнє застосування. Теорія раціональних рішень. Мотивація діяльності працівників. Поняття мотивації персоналу. Психологічна структура мотивації. Ставлення до праці. Механізм мотивації персоналу. Системи стимулювання працівників. Основні системи методів поліпшення мотивації працівників і підвищення результативності їх праці: економічні методи, управління за цілями, збагачення праці, метод співучасті або залучення працівників. Ефективність праці і трудова мотивація. Умови праці. Дослідження динаміки працездатності та втоми. Фізичні умови роботи. Місцезнаходження організації. Дизайн офісу і робочого місця. Екологічна психологія і ландшафтні офіси. Режим роботи. Робочий час. Постійна неповна зайнятість. Гнучкий робочий графік. Психологічні і соціальні аспекти робочого середовища.

Тема 6. Неврози та психологічні кризи

Неврастенія, невроз нав'язливих станів, фрустрація: ознаки та характеристика. Емоції. Прості та складні емоції. Види емоційних переживань. 4 головні компонента співробітництва менеджера та працівника.

Тема 7. Стрес в психології управління

Стрес. Види стресу. Фізіологічні прояви стресу. Симптоми хронічного стресу. Реакція на стрес: індивідуальні відмінності. Причини виробничих стресів. Перевантаженість або не завантаженість роботою. Форми прояву виробничих стресів. Профілактика стресів і способи боротьби з їх наслідками.

Тема 8. Управлінсько-організаційна культура

Самоуправління. Самоменеджмент. Головні правила менеджера та їх характеристика. Вдосконалення міжособистісного спілкування і інформаційного обміну в організації. Регулювання інформаційних потоків. Методи дослідження корпоративної культури. Методи підтримки корпоративної культури (внутрішній PR). Системи зворотного зв'язку в управлінському процесі: стендовий друк, радіо,

інформаційні бюлетені, внутрішньofірмова газета і відеопрограми, системи збору пропозицій. Розвиток неформального спілкування в організації.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд. (к.р.)	с.р.		л	п	лаб.	інд. (к.р.)	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Тема 1. Психологія управління як галузь психологічної науки.	15	4	4			7	24	2	2			20
Тема 2. Психологія управлінської діяльності: лідерство і керівництво в організації.	15	4	4			7	18	2				16
Тема 3. Управління конфліктною ситуацією.	11	2	2			7	18		2			16
Тема 4. Наукові підходи в дослідженні процесу управління теорія «рис» в управлінні.	11	2	2			7	18		2			16
Тема 5. Сучасні теорії мотивації праці.	23	8	8			7	20					20
Тема 6. Неврози та психологічні кризи.	11	2	2			7	15					15
Тема 7. Стрес в психології управління.	11	2	2			7	15					15
Тема 8. Управлінсько-організаційна культура.	23	8	8			7	22		2			20
Контрольна робота					5						5	
Усього годин	120	32	32		5	51	150	4/0	2/4		5	133

4. Теми семінарських (практичних, лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна (дистанційна)
1	Предмет і завдання психології управління: місце у системі психологічних наук.	2	1
2	Структура та зміст управлінської діяльності.	2	
3	Лідерство і керівництво в організації: психологічні підходи.	2	1
4	Стили керівництва та їхній вплив на ефективність управління.	2	
5	Психологія взаємодії в управлінській діяльності.	2	
6	Групова динаміка та командна робота: психологічні аспекти.	2	1
7	Управління конфліктами: психологічні методи і техніки.	2	
8	Переговорний процес як засіб вирішення конфліктних ситуацій.	2	1
9	Теорія «рис» в управлінні: наукові підходи та практичне застосування.	2	1
10	Сучасні теорії мотивації праці: аналіз і практичні кейси.	2	
11	Методи формування мотиваційного середовища в організації.	2	
12	Неврози та психологічні кризи в управлінській діяльності.	2	1
13	Психологія стресу: діагностика, профілактика та подолання.	2	
14	Психологічні ресурси керівника для подолання стресу.	2	1
15	Управлінсько-організаційна культура: сутність та структура.	2	
16	Психологічні аспекти формування корпоративної культури.	2	1
	Разом	32	2/4

5. Завдання для самостійної роботи

Необхідним елементом успішного засвоєння матеріалу навчальної дисципліни «Психологія управління» є самостійна робота студентів з додатковою науково-економічною літературою, періодичною та статистичною інформацією, законами і нормативними актами України.

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин	
		денна	заочна (дистанційна)
1	Психологія управління як галузь науки у XXI столітті. Використання big data та HR-аналізу у дослідженні поведінки працівників.	2	7
2	Психологічні особливості управлінської діяльності. Приклади з IT-компаній (Agile, Scrum, Kanban).	3	6
3	Лідерство та керівництво в організації. Порівняння класичних теорій лідерства із сучасним підходом servant leadership та лідерства в стартапах.	3	6

4	Стили керівництва та ефективність команди. Приклади з українських та міжнародних корпорацій (SoftServe, Google, Tesla).	3	7
5	Міжособистісна взаємодія в управлінні. Роль штучного інтелекту та корпоративних платформ (Slack, Microsoft Teams) у комунікаціях.	3	6
6	Формування команди та групова динаміка. Приклади з віддаленої роботи (remote work, distributed teams) та кросфункціональних команд.	3	6
7	Конфлікти в організаціях. Використання медіації та онлайн-платформ для врегулювання конфліктів у бізнесі.	3	7
8	Психологія переговорів. Практичні кейси з міжнародної торгівлі та стартап-екосистеми (наприклад, переговори з венчурними інвесторами).	3	6
9	Теорія «рис» у лідерстві. Виклики для керівників у часи цифровізації та кіберзагроз.	2	6
10	Сучасні теорії мотивації праці. Приклади застосування OKR (Objectives and Key Results), гейміфікації та гнучких бонусних систем.	3	7
11	Мотиваційне середовище. Дослідження Deloitte, McKinsey про вплив корпоративної культури на продуктивність.	3	6
12	Неврози та психологічні кризи керівників. Приклади з галузі охорони здоров'я, IT та військової сфери; статистика ВООЗ про вигорання (burnout).	3	6
13	Стрес у діяльності керівника. Практика управління стресом в умовах воєнного стану та глобальних економічних криз.	3	7
14	Ресурси подолання стресу. Використання mindfulness, корпоративних програм well-being (Google, Meta, українські IT-компанії).	3	6
15	Управлінсько-організаційна культура. Приклади трансформації культур у стартапах та компаніях Fortune 500.	3	7
16	Корпоративна культура як чинник ефективності. Практичні кейси: Toyota (lean-культура), Netflix (freedom & responsibility), українські банки в умовах цифровізації.	3	7
	Контрольна робота 1	5	5
	Контрольна робота 2	5	
	Разом	56	108

Основними видами самостійної роботи студентів є вивчення лекційного матеріалу, опрацювання та засвоєння рекомендованої додаткової літератури, вивчення основних термінів і понять за темами дисципліни, підготовка до семінарських занять, дискусій, роботи в малих групах, а також поточної контрольної роботи. Крім того, до самостійної роботи входить перевірка особистих знань студентом за запитаннями для самоконтролю.

6. Індивідуальні завдання

Навчальним планом передбачено виконання однієї контрольної роботи, яка подається у навчально-методичному комплексі для денної форми навчання та має окремий варіант для студентів заочної форми навчання.

7. Методи навчання*

Для активізації процесу навчання студентів в ході вивчення дисципліни застосовуються сучасні навчальні технології та засоби.

На *лекціях* матеріал подається чітко та структуровано, зосереджується увага на проблемних питаннях, наводяться приклади практичного застосування отриманих знань, враховується зарубіжний досвід вирішення окремих проблем. Студенти заохочуються до критичного сприйняття нового матеріалу замість пасивного конспектування. Під час занять використовуються наочні матеріали, схеми, таблиці, моделі та графіки, а також технічні засоби навчання, такі як мультимедійний проектор та презентації.

На *семінарських та практичних заняттях* застосовуються різні навчальні технології, зокрема обговорення проблем, дискусії, розв'язання ситуаційних та проблемних вправ, мозковий штурм, кейс-методи, презентації, аналіз конкретних ситуацій, робота в малих групах, рольові та ділові ігри, письмовий контроль знань, індивідуальне та групове опитування, а також перехресна перевірка завдань з подальшою аргументацією виставленої оцінки.

*У додатку 2 надано інформацію щодо змішаного навчання з погодинним розподілом аудиторної та дистанційної роботи.

8. Методи контролю

Оцінювання знань здобувачів з дисципліни «Психологія управління» здійснюється за всіма видами занять, передбачених навчальним планом.

Поточний контроль проводиться на практичних заняттях під час усних співбесід, перевірки виконання домашніх завдань, розв'язання типових та нетипових задач, що потребують застосування знань у практичних ситуаціях.

Проміжний контроль організовується шляхом модульного оцінювання.

Підсумковий контроль передбачає проведення заліку з усього курсу.

Кінцева оцінка знань студентів формується за 100-бальною шкалою на основі сумування результатів поточного, проміжного та підсумкового контролю.

9. Схема нарахування балів підсумкового семестрового контролю при проведенні семестрового заліку

денна форма навчання

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання								Разом	Залік	Сума	
Контрольна робота, передбачена навчальним планом											
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	10	60	40	100
7	6	6	6	7	6	6	6				

T1, T2 ... T8 – теми.

заочна (дистанційна) форма навчання

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання								Разом	Залік	Сума	
Контрольна робота, передбачена навчальним планом											
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	10	60	40	100
7	6	6	6	7	6	6	6				

T1, T2 ... T8 – теми.

Умовою допуску студента до підсумкового семестрового контролю є отримання протягом семестру 60 балів та виконання контрольних робіт та самостійної роботи.

Критерії оцінювання навчальних досягнень

Оцінка підсумкового контролю виставляється за національною шкалою як сума балів, набраних здобувачем вищої освіти протягом семестру при виконанні контрольних заходів, передбачених програмою навчальної дисципліни (практики) та балів, набраних при складанні семестрового заліку.

90-100 балів: студент демонструє сформованість дисциплінарних компетенцій на підсумковому рівні, виявляє всебічне, систематичне і глибоке знання навчального матеріалу, засвоїв основну літературу і знайомий з додатковою літературою, рекомендованою програмою, вміє вільно виконувати практичні завдання, передбачені програмою, вільно оперує набутими знаннями, вміннями, застосовує їх у ситуаціях підвищеної складності.

70-89 балів: студент демонструє сформованість дисциплінарних компетенцій на середньому рівні: основні знання, вміння освоєні, але допускаються незначні помилки, неточності, труднощі при аналітичних операціях, перенесення знань і умінь на нові, нестандартні ситуації.

50-69 балів: студент демонструє сформованість дисциплінарних компетенцій на базовому рівні: в ході контрольних заходів допускаються значні помилки, виявляється відсутність окремих знань, умінь, навичок за деякими дисциплінарними компетенціями, студент відчуває значні труднощі при оперуванні знаннями та вміннями при їх перенесенні на нові ситуації.

1-49 балів: студент демонструє сформованість дисциплінарних компетенцій на рівні нижче базового, проявляється недостатність знань, умінь, навичок.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка
	для дворівневої шкали оцінювання
90 – 100	зараховано
70-89	
50-69	
1-49	не зараховано

10. Рекомендована література

Основна література

1. Дороніна М. С., Григоренко А. М. Психологія управління, частина 1.: Навчальний посібник. Харків, РВВ ХДЕУ, 2019. 108 с.
2. Дороніна М. С., Григоренко А. М. Психологія управління, частина 2.: Навчальний посібник. Харків, Вид. ХДЕУ, 2019. 96 с.
3. Карамушка Л. М. Формування конкурентноздатної управлінської команди: [на матеріалі діяльності освітніх організацій] / Л. М. Карамушка, О.А. Філь; АПН України, Ін-т психології ім. Г.С. Костюка. К.:Фірма «ІНКОС», 2022. 264 с.
4. Карамушка Л. М. Психологія управління: [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. та ін-тів післядипломної освіти] / Л. М. Карамушка. – К.: Міленіум, 2023. 342 с.
5. Лозниця В.С. Психологія менеджменту: навч. посіб. / В.С. Лозниця. – К.: КНЕУ, 2019. 248 с.
6. Мельник Л. П. Психологія управління: Курс лекцій. - 2-ге вид., стереотип. К.: МАУП, 2022. 176 с.

Допоміжна література:

1. Орбан-Лембрик Л.Е. Психологія управління: навч. посіб./ Л.Е, Орбан-Лембрик. Івано-Франківськ: Плай, 2023. - 568 с.
2. Ходаківський Є. І. Психологія управління. 5-те вид. перероб. та доп. Х-69 [текст] Підручник. / Є. І. Ходаківський, Ю. В. Богоявленська, Т. П. Грабар. – К.: Центр учбової літератури, 2016. 492 с.

11. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Психологія управління http://www.dridu.dp.ua/biblioteka/doc/Psykholohiya_upravlinnya.pdf
2. Кодекс законів про працю України <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>
3. Управління держпраці <https://kh.dsp.gov.ua/>
4. Типове положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0231-05#n32>
5. Управління підприємством – <http://www.pro-invest.com>